

แผ่นข้อเท็จจริงเรื่อง การฉีดวัคซีน BCG

วัคซีน BCG

วัคซีนสำหรับวัณโรค (TB) เป็นที่รู้จักกันในนามวัคซีน BCG (บาซิลลัสกาลเม็ต-เกเร็ง - bacille Calmette-Guérin) วัคซีน BCG มีแบคทีเรีย (เชื้อโรค) ที่ทำให้เป็นโรค TB ในรูปแบบที่อ่อนแอ เพราะความอ่อนแอของมัน จึงทำให้คนที่สุขภาพดีไม่เป็น TB แต่กลับช่วยพัฒนาการป้องกัน (ภูมิคุ้มกัน) ต่อต้าน TB

BCG ได้ผลดีที่สุดสำหรับเด็กทารกและเด็กเล็ก และได้ผลดีอย่างยิ่งในการป้องกัน TB แบบร้ายแรง รวมทั้ง โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบวัณโรค โดยให้ความคุ้มครองมากกว่า 70%

ต้องฉีดวัคซีนเพียงครั้งเดียวเท่านั้น – ไม่แนะนำให้ฉีดมากกว่านี้

ใครบ้างที่ต้องฉีดวัคซีน?

เด็กออสเตรเลียส่วนใหญ่ไม่ต้องฉีดวัคซีน BCG เพราะอัตราผู้ติดเชื้อ TB ในออสเตรเลียมีอยู่ต่ำมาก

ในรัฐควีนส์แลนด์ เราแนะนำให้ฉีดวัคซีน BCG สำหรับกลุ่มต่อไปนี้:

- เด็กเกิดใหม่ชาวอะบอริจินีและชาวเกาะทอเรส สเตรท
- เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวอะบอริจินีหรือชาวเกาะทอเรส สเตรท เป็นเวลา 3 เดือนหรือนานกว่านั้น
- เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่จะเดินทางไปยังประเทศที่มีอัตราความเสี่ยง TB สูง* เป็นเวลา 3 เดือนหรือนานกว่านั้น
ถ้าตั้งใจจะพักอยู่ที่นั่นเป็นเวลาอย่างน้อย 3 เดือนแต่ความเสี่ยงที่จะติดเชื้อ TB อาจมีสูง ก็ควรหารือเรื่องความจำเป็นในการฉีดวัคซีน TB กับผู้ให้บริการ TB ในพื้นที่ ที่ดีที่สุด ถ้าฉีดวัคซีน BCG อย่างน้อย 3 สัปดาห์ก่อนออกเดินทาง

BCG ยังช่วยป้องกันโรคเรื้อนด้วย (โรคขี้ทูต) แนะนำให้ฉีดวัคซีน BCG สำหรับเด็กแรกเกิดที่พ่อแม่เป็นโรคเรื้อนหรือมาจากครอบครัวที่มีประวัติเป็นโรคเรื้อน โรคเรื้อนเป็นโรคที่เกิดน้อยมากในออสเตรเลีย

*ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศที่มีความเสี่ยง TB สูงหาได้จาก: www.health.qld.gov.au/clinical-practice/guidelines-procedures/diseases-infection/diseases/tuberculosis/about/high-risk-countries

ควรฉีด BCG แก่เด็กที่อายุมากกว่านั้นหรือผู้ใหญ่หรือไม่?

ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงในการติดเชื้อ TB อาจมีประโยชน์ในการฉีดวัคซีนเด็กที่อายุมากกว่านี้ แพทย์ที่มีประสบการณ์ในการใช้ BCG สามารถช่วยตัดสินใจว่าการฉีดวัคซีนจะเป็นประโยชน์หรือไม่

โดยทั่วไปแล้ว ไม่มีการฉีดวัคซีน BCG ให้ผู้ใหญ่ แต่อาจพิจารณาฉีดให้ได้สำหรับคนที่ทำงานด้านรักษาพยาบาลที่อาจติดต่อใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อ TB จำนวนมากที่ดื้อยาหลายตัว

ควรฉีดวัคซีน BCG กับใครบ้าง?

ควรฉีดวัคซีน BCG กับใครก็ตามที่:

- เคยเป็น TB มาก่อน (กำลังรับการรักษา TB อยู่ในปัจจุบัน)
- กำลังตั้งครรภ์หรืออาจตั้งครรภ์
- กำลังรับการรักษาโรคมะเร็งหรือโรคร้ายแรงอื่นๆที่ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอ
- ติดเชื้อไวรัส HIV
- ผลการตรวจผิวหนังทิวเบอร์คูลินเป็นบวก

ควรฉีดวัคซีน BCG ในภายหลังเมื่อไร?

ควรเลื่อนการฉีดวัคซีน BCG ออกไปเมื่อ:

- เด็กแรกเกิดไม่สบายหรือมีน้ำหนักน้อยกว่า 2.5 กก.
- เด็กแรกเกิดคนนั้นมีแม่ที่ติดเชื้อไวรัส HIV และยังไม่ทราบผลการตรวจหาเชื้อ HIV ของเด็ก
- คนๆนั้น (เด็กหรือผู้ใหญ่) ใต้รับวัคซีนที่มีชีวิตภายในเวลา 4 สัปดาห์ก่อนหน้านี้
- คนๆนั้นไม่สบายมีไข้สูงหรือเจ็บป่วยรุนแรง

คาดหวังอะไรได้บ้าง

ก่อนฉีดวัคซีน ใครก็ตามที่มีอายุมากกว่า 6 เดือนจะได้รับการตรวจผิวหนังทิวเบอร์คูลิน (บางครั้งก็เรียกว่าการตรวจแมนท็อกซ์) ถ้าผลการตรวจเป็นบวก ก็หมายความว่าคนๆนั้นมีภูมิคุ้มกัน TB บ้างแล้ว และไม่แนะนำให้ฉีดวัคซีน BCG เพราะมันจะไม่มีประโยชน์และมีโอกาสสูงที่จะเกิดผลข้างเคียง

การให้วัคซีน BCG ทำโดยการฉีดวัคซีนปริมาณเล็กน้อยเข้าสู่ผิวหนังชั้นแรกที่ต้นแขนซ้าย

หลังจากการฉีดวัคซีน BCG เป็นเรื่องปกติที่จะเกิดรอยสีแดง และ/หรือเกิดตุ่มเล็กๆที่บริเวณฉีดยา หลังจากนั้นสองสามสัปดาห์จะเกิดฝูเล็กๆ (เหมือนแผลสด) ฝูนั้นมักจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่าหนึ่งเซนติเมตร และอาจเป็นอย่างนั้นอยู่สองสามสัปดาห์ถึงสองสามเดือน ก่อนจะสมานกลายเป็นรอยแผลแบนเล็กๆ

คำแนะนำเรื่องการดูแลหลังฉีดวัคซีน

- ควรรักษาบริเวณที่ฉีดวัคซีนให้สะอาดและแห้ง
- ใช้น้ำอุ่นสะอาดเท่านั้นในการทำความสะอาดบริเวณนั้นเมื่อจำเป็น
- อย่าใช้ยาฆ่าเชื้อโรค ครีม หรือน้ำมันทา
- อย่าปิดพลาสติกเหนียวโดยตรงบนบริเวณที่ฉีดวัคซีน ถ้าต้องใช้ผ้าพันแผล ก็ควรใช้ผ้าพันแผลที่แห้งปิดแผลไว้แล้วใช้พลาสติกแถบปิดขอบผ้าสองข้าง เพื่อให้อากาศถ่ายเท

ผลข้างเคียง

ผลข้างเคียงจากการฉีดวัคซีน BCG มักไม่ค่อยเกิดขึ้น ไข้ขึ้นชั่วคราวและต่อมตามรักรหรือลำคอบวมมักจะหายไปเอง โดยไม่ต้องทำการรักษาใดๆเป็นพิเศษ

ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด (หากมันเกิดขึ้น) คือต่อมน้ำเหลืองโต (ประมาณ 1 รายจากการฉีดวัคซีน 100 ราย) และตุ่มพุพองที่บริเวณฉีดยา (ประมาณ 2 ถึง 3 รายใน 100 ราย)¹

การแพร่กระจาย (การแพร่สะพัด) ของการติดเชื้อเกิดขึ้นน้อยมาก (ไม่เกิน 4 ใน 1,000,000 ราย)² และมักจะเกิดขึ้นกับคนที่ระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอ เช่นคนที่เข้ารับการบำบัดสำหรับโรคมะเร็งหรือโรคอื่นๆ หรือคนที่ติดเชื้อไวรัส HIV

ผลข้างเคียงที่ไม่พบบ่อยแบบอื่นๆรวมถึงกระดูกอักเสบ แผลเป็นนูน และปฏิกิริยาแพ้ยาเฉียบพลันอย่างรุนแรง

ถ้าท่านเป็นกังวลเกี่ยวกับปฏิกิริยาภายหลังการฉีดวัคซีน โปรดติดต่อหน่วยบริการที่ท่านฉีดวัคซีนหรือผู้ให้บริการด้านการแพทย์ภายหลังเวลาทำงาน

บริการฉีดวัคซีน

ในรัฐควีนส์แลนด์ การฉีดวัคซีน BCG มักจะได้รับการจัดการโดยหน่วยให้บริการ TB

ถ้าบุตรแรกเกิดของท่านต้องรับการฉีดวัคซีน โรงพยาบาลมักจะแจ้งให้หน่วยบริการ TB ในพื้นที่ทราบ และท่านจะได้รับการติดต่อเพื่อทำนัด ถ้าท่านไม่ได้รับการติดต่อจากคลินิกภายในเวลาหนึ่งเดือนหลังจากการคลอดบุตร หรือถ้าท่านมีคำถามใดๆเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน BCG กรุณาติดต่อหน่วยบริการ TB ที่อยู่ใกล้ท่านที่สุด

การฉีดวัคซีน BCG เป็นบริการฟรี

คำถามก่อนการฉีดวัคซีน

ถ้าคำตอบของท่านคือ 'ใช่' ต่อคำถามข้อใดก็ตามต่อไปนี้ หรือถ้าคุณมีความกังวล โปรดหารือกับพยาบาลก่อนแสดงความยินยอมให้ตัวท่านหรือบุตรของท่านฉีดวัคซีน

คนที่ กำลังรับการฉีดวัคซีน:

- เคยเป็นวัณโรคหรือปัจจุบันนี้กำลัง รับการรักษาสำหรับวัณโรคหรือไม่?
- สัมผัสกับคนที่ถูกวินิจฉัยว่าเป็นวัณโรคหรือไม่?
- เคยมีผลตรวจผิวหนังทิวเบอร์คูลิน (แมนท็อกซ์ - Mantoux) เป็นบวกหรือไม่?
- เคยฉีดวัคซีน BCG ก่อนหน้านี้หรือไม่?
- เคยถูกวินิจฉัยว่าติดเชื้อไวรัส HIV หรือกำลังรอผลตรวจหา HIV หรืออยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง แต่ไม่เคยถูกตรวจหรือไม่?
- เคยถูกวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็ง รวมถึงมะเร็งต่อมน้ำเหลืองและมะเร็งเม็ดเลือดขาวทุกชนิด หรือไม่?
- ได้รับยาสเตอรอยด์ (steroid) ทั้งแบบกินหรือแบบฉีด หรือได้รับการบำบัดรักษาหรือการให้ยาใดๆที่ไปกดภูมิคุ้มกัน เช่น เพรดนิโซน (prednisone), ยายับยั้ง TNF, เรเดียม (radium) ศีโมบำบัดต้านโรคมะเร็ง หรือไม่?
- เป็นโรคผิวหนังรุนแรง เช่น โรคผิวหนังอักเสบเรื้อรัง (eczema) หรือ ผื่นผิวหนังอักเสบ (dermatitis) หรือแผลเป็นนูนคีลอยด์ (ร้ายแรง) หรือไม่?
- ปัจจุบันกำลังป่วยด้วยโรคจากเชื้อไวรัสหรือมีไข้สูง หรือไม่?
- ปัจจุบันกำลังรับยาปฏิชีวนะ หรือไม่?
- กำลัง หรืออาจจะตั้งครรภ์ หรือไม่?
- ได้รับวัคซีนที่มีชีวิตภายในเวลาสี่ (4) สัปดาห์ที่ผ่านมา เช่น วัคซีนโรคหัด, คางทูมและหัดเยอรมัน, ไข้เหลือง, โรคอีสุกอีใส หรือโรคไข่มองอักเสบญี่ปุ่น หรือไม่?

ข้อมูลเพิ่มเติม

คู่มือการสร้างภูมิคุ้มกันของออสเตรเลีย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 10 ปีค.ศ. 2013:

<http://www.immunise.health.gov.au/internet/immunise/publishing.nsf/Content/Handbook10-home>

อ้างอิง

1. Turnbull F, McIntyre P, Achat H, et al. National study on adverse reactions after vaccination with bacilli Calmette-Guerin. *Clinical Infectious Diseases*. 2002; 34:447-53.
2. World Health Organization. Information Sheet. Observed rate of vaccine reactions. Bacille Calmette-Guerin (BCG) vaccine. April 2012.